

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА СУМЩИНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Безпека людини та стан навколишнього природного середовища – одна з найважливіших характеристик якості життя, науково-технічного та економічного розвитку держави. Гарантування безпеки держави (національної безпеки) зазвичай пов'язують із захистом її від змін, що походять як зсередини, так і ззовні та спричинені протиправним застосуванням сили. При цьому йдеться про усунення загрози суспільному порядку, добробуту та здоров'ю населення, стійкому функціонуванню народного господарства. Усі аспекти національної безпеки міцно пов'язані між собою, і розв'язання переважної більшості проблем екологічної безпеки можливе тільки в комплексі з іншими аспектами національної безпеки.

Екологічна безпека – це сукупність певних властивостей навколишнього середовища і створюваних цілеспрямованою діяльністю людини умов, за яких з урахуванням економічних, соціальних чинників і науково обґрунтованих допустимих навантажень на об'єкти біосфери утримуються на мінімально можливому рівні ризику антропогенний вплив на навколишнє середовище і негативні зміни, що відбуваються в ньому, забезпечується збереження здоров'я життєдіяльності людей і виключаються віддалені наслідки цього впливу для теперішнього і наступних поколінь.

Екологічна безпека – це такий стан довкілля, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Вона гарантується громадянам України шляхом здійснення широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Екологічна безпека, як компонент національної безпеки, забезпечує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, довкілля та держави від реальних або потенційних загроз, що створюються антропогенними або природними чинниками стосовно навколишнього середовища, та гарантується законодавчими актами держави.

Підприємства, установи та організації, які розміщують, проектують, будують, реконструюють, технічно переозброюють, уводять у дію підприємства, споруди та інші об'єкти, а також проводять дослідну діяльність, що за їх оцінкою може негативно вплинути на стан довкілля, подають Мінприроди та його органам на місцях спеціальну заяву про це. Забороняється введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, на яких не забезпечено в повному обсязі додержання всіх екологічних вимог і виконання заходів, передбачених у проектах на будівництво та реконструкцію (розширення та технічне переоснащення). Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані додержувати правил транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин,

стимуляторів їх росту, мінеральних добрив, нафти і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів, з тим щоб не допустити забруднення ними або їх складовими докільля і продуктів харчування.

Сумська область є одним з головних нафтогазовидобувних регіонів України. В області у 2008 році видобуто майже половину української нафти (1,55 млн т) та близько 6% (1,2 млрд куб. м) природного та нафтового попутного газу.

Щорічно у видобування вуглеводнів інвестується в межах 400 млн грн.

За 2008 р. природний газ проведено до 25 сіл області, прийнято в експлуатацію 350 км газових мереж, проведено комплексне обстеження 1718 км лінійної частини газопроводів. Газифіковано 8 тисяч квартир та встановлено 15 тис. побутових лічильників газу.

Торф'яні ресурси Сумської області складаються із 165 торф'яних родовищ з геологічними запасами 106,2 млн т. Частка запасів торфу в області загальних в Україні становить 5%. Основні запаси сконцентровані в Глухівському, Шосткинському, Кролевецькому, Конотопському та Путивльському районах.

З метою раціонального використання місцевих енергетичних ресурсів, задоволення потреб населення та закладів бюджетної сфери місцевим видом палива – торфом розроблено «Програму розвитку торф'яної промисловості Сумської області на період до 2009 року».

Електроенергетика області представлена підприємствами ВАТ «Сумиобленерго» та Сумськими магістральними електричними мережами. До власних генеруючих підприємств належать Сумська, Шосткинська та Охтирська ТЕЦ, електрогазотурбінна установка ВАТ «СНВО ім. М.В. Фрунзе», а також три гідроелектростанції. Загальна генеруюча потужність складає 120 МВт. Річне виробництво електроенергії становить близько 385 млн кВт/год. Для виробництва електроенергії використано 359,8 тис. т у.п.

Охорона довкілля, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку країни. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої та неживої природи довкілля, захисту життя та здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Мета реалізації екологічної політики в Сумській області полягає в стабілізації і поліпшенні екологічного стану шляхом утвердження регіональної екологічної політики як інтегрованого фактора соціально-економічного розвитку для забезпечення сталого розвитку економіки та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування.

Екологічна політика Сумщини спрямована на реалізацію державної екологічної політики, реалізацію пріоритетних завдань, визначених

Міністерством охорони навколишнього природного середовища України, головна мета якої – суттєве покращення стану навколишнього природного середовища, створення еколого-економічних передумов для сталого розвитку регіону, комплексний системний підхід до вирішення екологічних проблем у сферах поводження з відходами, впровадження системних методів управління водними та земельними ресурсами, розвитку екомережі та стратегії охорони, використання і відтворення біоресурсів.

З метою проведення ефективної та цілеспрямованої діяльності з організації та координації заходів щодо охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання та відтворення природних ресурсів на перспективу в області розроблена та прийнята «Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища в Сумській області до 2015 року», до обговорення якої були залучені широкі кола громадськості.

Отже, хоча за більшістю екологічних показників Сумщина належить до екологічно стабільних областей України, в області існує низка екологічних проблем, вирішення яких повинно стати основним напрямком дій. Основними екологічними проблемами області визначені:

- значні обсяги накопичення непридатних та заборонених до використання пестицидів, що знаходяться у зруйнованих складах на території області;
- забруднення підземних вод у результаті діяльності об'єктів нафтогазового комплексу та забруднення поверхневих водних об'єктів неочищеними і недостатньо очищеними стічними водами;
- наявність майже 500 безгоспних артезіанських свердловин, які утворились у зв'язку з реформуванням та банкрутством сільськогосподарських підприємств.

З метою розв'язання зазначених проблем необхідно вирішити питання щодо залучення державних коштів на виконання таких заходів:

- знешкодження непридатних та заборонених до використання пестицидів;
- реконструкція очисних споруд з метою зменшення скиду забруднюючих речовин у водні об'єкти;
- тампонаж безгоспних артезіанських свердловин;
- знешкодження гальваношламів ВАТ «Нафтопромаш» у прибережній смузі р. Охтирка;
- передання джерел іонізуючого випромінювання, які накопичені на підприємстві НВО «Свема» м. Шостка, що знаходиться в стадії санації, на захоронення до спеціалізованого комбінату.

Крім того, з метою збереження цінних природних комплексів, а також біологічного та ландшафтного різноманіття, необхідно продовжити роботу з розширення існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду області.